

En mesterlig strateg

Mange synes det er vanskelig å studere i midtspillet i sjakk, og av og til føler jeg at mange jakter på en slags hemmelighet som skal gi svar på hvordan man spiller midtspillet. Mens teoriene er klinkende klare i åpningen og midtspillet, kan det være lagt vanskeligere å finne klare og presise regler for hvordan man skal spille et midtspillet. En viktig framgangsmåte er å løse taktikkoppgaver, men selv om man har et godt taktisk øye, betyr ikke det at man har den rette følelsen for hvordan man skal spille midtspillet. For å lære dette må man lære av mesterne og dette gjør man ved å se mange mesterpartier. Noen vil si at man må *studere* disse partiene, men noen ganger føler jeg at det ikke trenger å være en slik blytung jobb. Det kan holde og se hvordan de håndterer ulike midtspillstillinger. Når man får lærerrike partier kommentert kan dette være en enkel og effektiv måte å lære seg sjakk på. Jeg har derfor valgt å kommentere et av mine favorittpartier.

Peter Leko er antagelig en av de mest utskjelte toppspillerne. Grunnen til dette er at han spiller veldig solid og derfor mange remiser. Han blir derfor ikke noen publikumsfavoritt, men han er en av mine favoritter. Hver gang han spiller følger jeg ekstra godt med, fordi jeg føler det er en gyllen sjanse til å lære noe. Han spiller klassisk sjakk der han følger sunne posisjonelle prinsipper. Ingenting er forhastet, og sakte men sikkert forsøker han å presse motstanderen ut av brettet. Noen ganger ser det ut som om han vinner partiet ved å ta kontroll over et felt etter det andre, og til slutt er det ikke plass til motstanderens brikker. Jeg mener det er Leko som sa at de beste seirene er når motstanderen i ettertid ikke forstår hvorfor han tapte. Når man får se en slik bragd er man vitne til sjakkkunst. Følgende parti er et eksempel på dette.

I partiet er det noen punkter man kan dra spesiell lærdom fra hvordan Leko

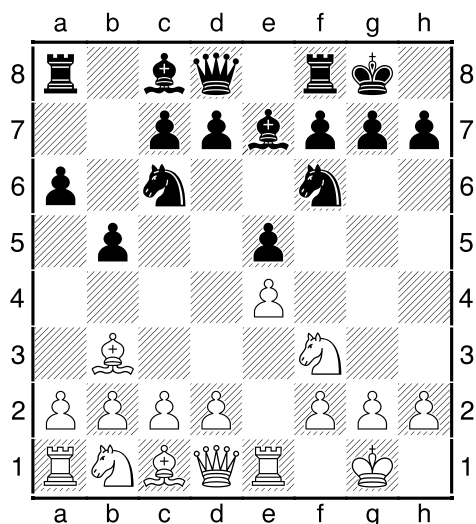
- spiller mot en ubevegelig bondemasse
- vurderer om et avbytte er gunstig eller ikke
- hele tiden forbedrer brikkene
- tar hensyn til motstanderens muligheter

Motsander er Alexander Grischuk. Grischuk har en aggressiv spillestil og vinner ofte flotte partier. Til tross for at han er en av verdens desidert beste spillere, blir han fullstendig blottlagt i følgende parti. Se og lær!

Leko, Peter - Grischuk, Alexander

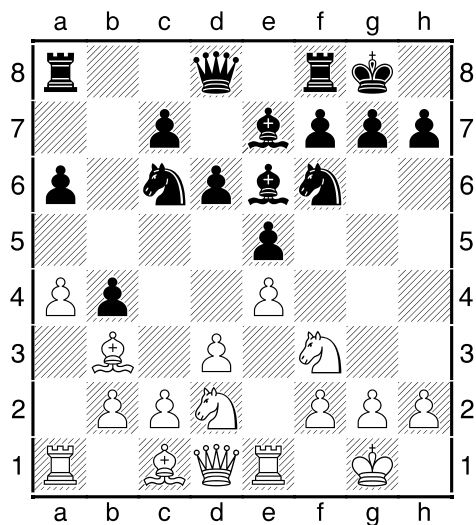
VM-Mexico City 2007

1.e4 Leko slår ihjel myten om at 1.e4 er forbeholdt taktikere. **1...e5** **2.Sf3** **Sc6** **3.Lb5** Ingen kan utføre litt spansk tortur slik som Peter Leko. **3...a6** **4.La4** **Sf6** **5.0-0** **Le7** **6.Te1** **b5** **7.Lb3** **0-0**

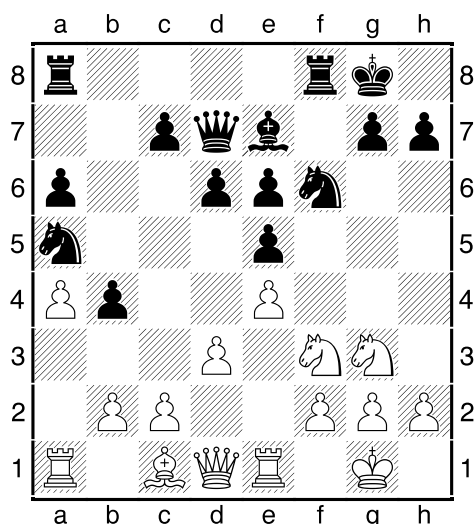

Grischuk har invitert til Marshallvarianten som oppstår etter 8.c3 d5 9.exd5 Sxd5 10.Sxe5 Sxe5 11.Txe5. Svart får ofte forrykende angrepsmuligheter i denne varianten ettersom hvits bonde på c3 vanskeliggjør utviklingen. Det er imidlertid enkelt å unngå Marshallgambiten for dersom hvit simpelthen unnlater å spille 8.c3 får han ikke de nevnte utviklingsproblemene. I praksis betyr dette at alle andre trekk enn 8.c3 kan ses på som en anti-marshallvariant. Verdt å merke seg er at Leko selv spiller den gambiten med svart. Det er litt typisk gambleren Alexander Grischuk å utfordre motstanderne i åpningssystemer de selv spiller. **8.a4** Leko velger en anti-marshallvariant som har gått litt av moten. Det hotteste trekket de siste årene har vært 9.h3, men jeg tror ikke det nødvendigvis betyr at det er sterkere enn partitrekket. Jeg har alltid hatt litt problemer med å forstå moter, selv om jeg skulle ha visse forutsetninger for å forstå de sjakklike trendene. Etter 8.a4 må svart ta stilling til hvordan man skal forsvare a-bonden. **8...b4** Et alternativ er å spille 8...Lb7 men problemet med dette trekket er at etter 9.d3 kan det bli svært vanskelig å få ordentlig liv i løperen ettersom d7-d5 gjør e5-bonden svak. **9.d3** Et alternativ er å spille 8...Lb7 men problemet med dette trekket er at etter 9.d3 kan det bli svært vanskelig å få ordentlig liv i løperen ettersom d7-d5 gjør e5-bonden svak. **9...d6** **10.Sbd2** **Le6** Grischuk velger en gammel og solid variant og mer moderne er 10...Sa5.

BLI EN VINNER MED TORBJØRN R. HANSEN – MARS 2011

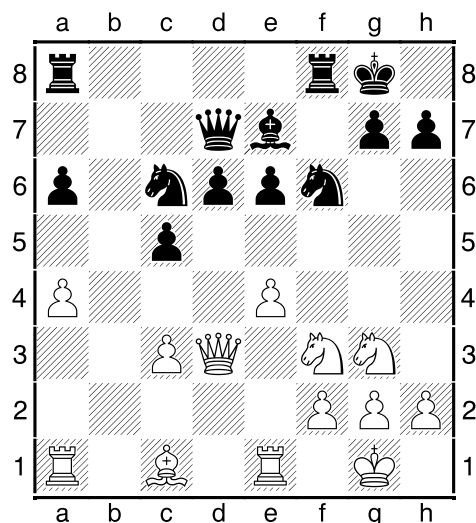

Etter partitrekket står løperne og sikter på hverandre men ingen vil slå. Dersom svart slår på b3 vil hvit ha god kontroll over de hvite feltene, mens hvit slår på e6 vil svart få åpnet f-linjen og få bedre sentrumskontroll. Det vanligste trekket er derfor 11.a5 som beholder spenningen. Det er som å se en gammel westernfilm - hvem vil skyte først? **11.Lxe6** Da jeg så dette trekket ble jeg mildt sagt overrasket. Var det ikke dette svart ønsket? **11...fxe6 12.Sf1** Hvit er i ferd med å fullføre en kjent springermanøver i spansk. Den hvite springeren er på vei til g3 der den vil forsterke kongefløyen uten å stå i veien for de andre brikkene. Om vi ser nærmere på den svarte stillingen ser vi at ting ikke er like rosenrødt som jeg opprinnelig trodde. Svart har riktignok f-linjen men til gjengjeld har han fått en sentrumsfylde som ikke kan røre seg. Dersom han forsøker å spille d6-d5 vil bonden e5 bli altfor svak. Vi kan derfor si at den svarte bondestrukturen er solid, men det er vanskelig å finne aktive muligheter. Dette gir Leko tid til å få brikkene nøyaktig der han vil. **12...Dd7 13.Sg3 Sa5**

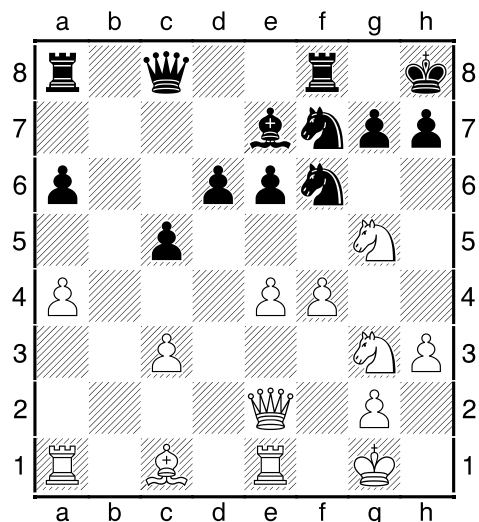
Dette er et viktig øyeblikk for svart ønsker å forsterke sentrumsgrepet med c7-c5. Hvit må derfor gjøre følgende støt: **14.d4! exd4 15.Dxd4** Stillingen har forandret seg betraktelig men fortsatt ser vi at svarts bondesentrum er ubevegelig. Både d6-d5 og e6-e5 vil etterlate en drøss med svake

felt. Grischuk velger å fullføre planen iverksatt med 13...Sa5. **15...c5 16.Dd3** Dette er et godt felt for den hvite dronningen. Om svart fortsetter med c5-c4 vil dette kun svekke stillingen ytterligere. **16...Sc6** Sentralisering - jeg lurte på hvor mange som ikke tar seg tid til trekk som dette? **17.c3?!** Etter å ha sett partiet første gang tenkte jeg at dette var et sterkt trekk, men nå tror jeg det faktisk at det er en liten tabbe. Hvit burde spilt 17.h3. Du vil forstå hvorfor hvert øyeblikk. **17...bxc3 18.bxc3**

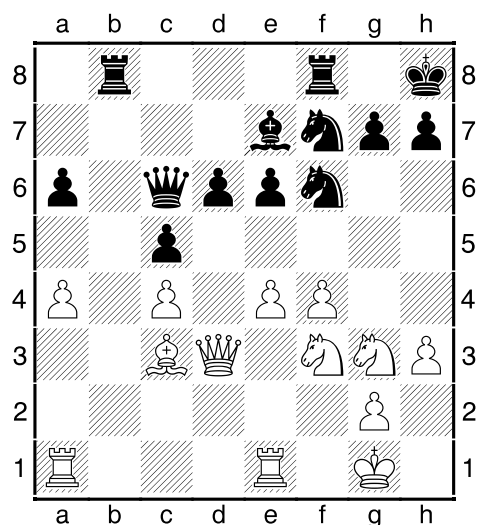

18...Kh8? Altfor ofte blir slike trekk gjort. Antagelig så svart en eller annen variant der diagonalen a2-g8 ville bli ubehagelig. Man skal imidlertid ha en svært god grunn for å gjøre trekk som dette. For det første er det ikke opplagt at kongen står bedre i kroken, men den viktigste grunnen til å tenke seg om to ganger før man gjør trekk som dette er at det kaster bort verdifull tid. Men hva burde svart ha gjort? I mangel av attraktive bondebrudd er han nødt til å spille med offiserene. Svart hadde en gyllen sjanse til å få sentralisert springeren med 18...Sg4 fulgt av 19...Se5. På denne måten ville svart få stokket brikkene riktig og skapt seg litt bedre plass ved å bytte brikker. Etter Grischuks nølende trekk får han aldri sjansen igjen! **19.h3!** Etter dette trekket fester Leko et dødelig grep. Det som følger er en briljant strategisk oppvisning. Det er ingen som slår Leko i slike stillinger. **19...Dc7** Svart innså fadesen i forrige trekk og ønsker å manøvrere f6-springeren til e5-feltet via d7. Med sitt neste trekk blir første kjepp stukket i hjulet. **20.Sg5** Svart er nødt til å deplassere brikkene for å få dekket på e6. **20...Se5 21.De2 Dc8 22.f4** Dette var fordelene med 20.Sg5. Hvit tar ytterligere terreng og driver svart tilbake. **22...Sf7**

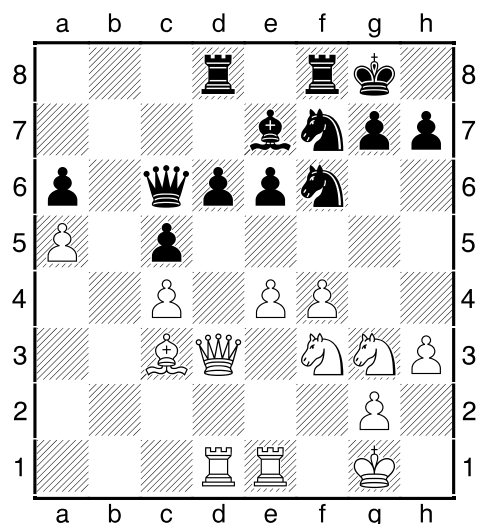
BLI EN VINNER MED TORBJØRN R. HANSEN – MARS 2011

23.Sf3! Når man har terrengfordel skal man helst unngå avbytter, ettersom dette kun vil gi motstanderen større plass til å manøvrere. Etter partitrekket har hvit god plass til manøvrering, mens svart kun har et par raden tilgjengelig. **23...Tb8** I denne stillingen er det nok mange som ville forhastet seg med en angrep i kongefløyen eller i sentrum. I følgende fase har Leko full fokus på å finne optimal plassering for brikkene. Grunnen til at han kan dette er at motstanderen er fullstendig blottet for motspill. I slike situasjoner kan man benytte seg av Makogonovs regel: i stillinger der motstanderen ikke kan gjøre noe aktivt skal man forsøke å forbedre den dårligst plasserte brikken. På denne måten forbedrer man stillingen mest effektivt. Hva er det så hvit skal fokusere på i denne stillingen? Jo, løperen på c1 og tårnet på a1. **24.c4** Det beste feltet for løperen er på c3. Her vil den ha kontakt med begge fløyer og dekke viktige felter. **24...Db7 25.Ld2 Db2** Et desperat forsøk på motspill, men etter hvits neste trekk må dronninga pent ta turen hjem igjen. **26.Dd3** Hvit truet 27.Tab1. **26...Db7** Svarts beste forsøk var 26...Tb3, men må da tåle et tungt dronningløst midtspill etter 27.Tab1. Etter 27...Txd3 28.Txb2 har hvit flere fristende inngangsfelter i b-linjen. Men dette var tross alt minste onde for svart. **27.Lc3 Dc6**

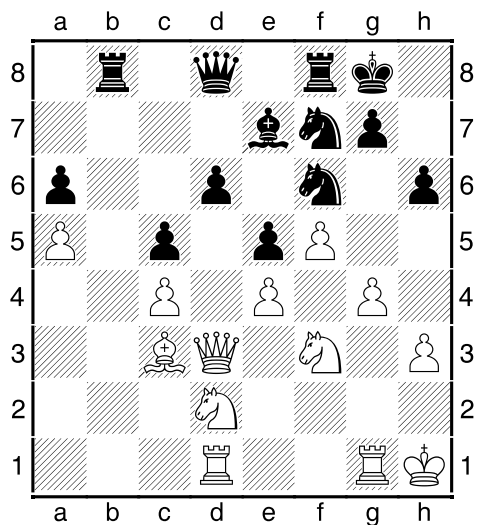

Hva nå? Jo fortsatt benytter vi oss av Makogonovs regel og forbedrer den dårligste brikken. I dette tilfellet er det tårnet på a1. Før dette spilles til d1 må man imidlertid redde a-bonden. Det var fristende å spille 28.e5, men partitrekket var antagelig enda sterkere. Også i sjakk er trusselen som regel sterkere enn utførelsen. **28.a5 Kg8** Leko humret nok når han så dette trekket ble utført. Hva var det han ville oppnå med 18...Kh8? **29.Tad1** Alle brikkene er nå på sin beste plass. Når en spiller har fått optimalisert brikkene på en lik måte pleier det å smelle kort tid senere. **29...Tbd8**

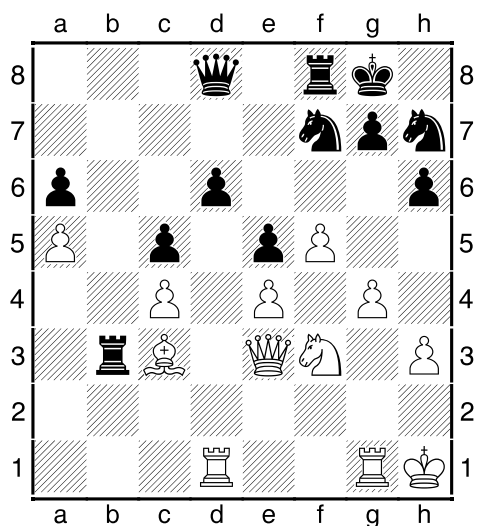

30.f5! Poff! Det var kanskje ingen alvorlig eksplosjon, men nok til å velte svarts stilling. Dersom svart velger å spille 30...exf5 kan hvit slå igjen både med bonden og springeren. Uansett vil hvits brikker ose av aktivitet. Svart er pent nødt til å låse stillingen. **30...e5** Vi har nå en ny bondestruktur og Leko starter derfor en ny prosess der han finner nye optimale plasseringer til brikkene. **31.Sf1** Springeren hadde gjort jobben på g3 og ser på nå etter bedre jaktmarker. I tillegg rydder hvit veien for g-bonden. **31...Tb8 32.g4 h6 33.S1d2** Dette er kun en midlertidig plassering for springeren. Poenget er å tette igjen alle inngangsfelter for det svarte tårnet, for deretter å forbrede g4-g5. Det er selvfølgelig uaktuelt for hvit å begynne å kjempe om den åpne b-linjen. Svart vil være overlykkelig over å få byttet tårn siden hvits angrepspotensial på kongefløyen vil bli kraftig redusert. **33...Dc7 34.Kh1** Gjør plass for et tårn på g1. **34...Dd8 35.Tg1**

BLI EN VINNER MED TORBJØRN R. HANSEN – MARS 2011

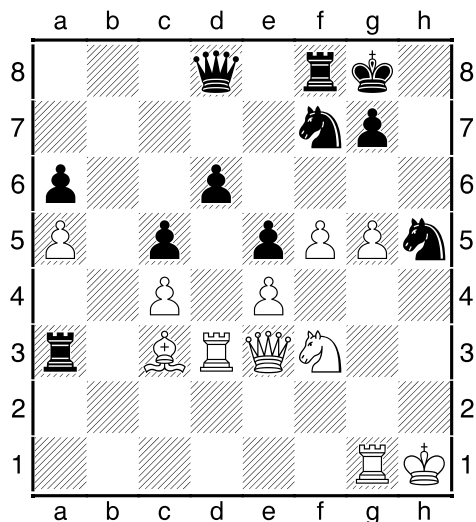

35...Sh7 Svart var nødt til å foreta seg noe for å ufarliggjøre g4-g5. Maurice Ashley har imidlertid i DVD'en *The Secret to Chess* at man kan komme lagt med å se etter ulempen med motstanderens trekk. Så fort svart flyttet denne springen flytter seg, ble d5-feltet ledig for en hvit springer. **36.Sf1** Springereren har gjort jobben på d2 og setter nå kurset for d5-feltet. **36...Lg5** En trist nødvendighet. Løperen er nødt til ofre seg mot hvits springer. Dette betyr imidlertid at han mister kontrollen over g5-feltet. Jeg vil anta at det er mange som tenker at dette uansett var en elendig løper og at man burde være overlykkelig for å bli kvitt den. Dette er for så vidt riktig, men må altså vurdere stillingen som oppstår etter at denne er byttet bort. Faktum er at hvit vil få gjennomført et livsfarlig angrep. **37.Se3 Lxe3 38.Dxe3 Tb3**

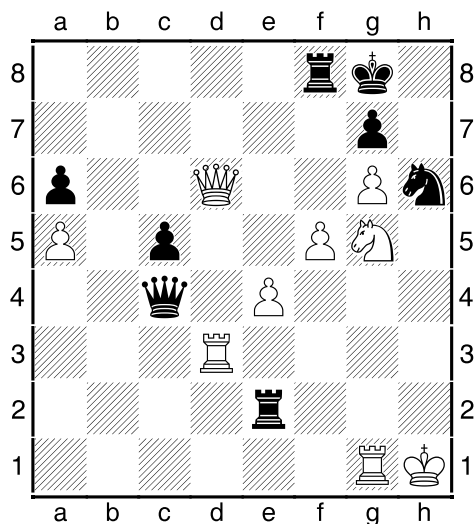

Svart har satt sin lit til at tårnet skal forstyrre hvit så mye at han ikke vil få gjennomført angrepet på kongefløyen - en fin ønskedrøm! **39.Td3 Shg5** Svart ønsker å bytte bort en av sine elendige springere, men selvfølgelig unngår hvit dette. Dersom hvit nå slår på g5 vil en ny svart springer overtatt plassen. Vi kan derfor benytte oss av teorien om *the superfluous piece*. Dette kan oversettes til *den overflødige brikken*. Tanken er at svart i dette tilfellet har flere brikke som kunne tenke seg å stå på g5-feltet. I slike situasjoner lønner deg seg derfor for hvit å trekke seg

vekk isteden for å bytte av. På denne måten vil springeren på f7 bli overflødig. **40.Sd2! Ta3!** Svart kjemper med nebb og klør. Dette tårnet er svarts eneste stolthet, men man er ikke lykkeligere enn sitt tristeste barn, og tårnet veier ikke opp for kollegaene på f7 og f8. **41.h4 Sh7 42.Sf3** Springeren vender lykkelig tilbake og det er ingenting som kan stoppe g4-g5. **42...Sf6 43.g5 hxg5 44.hxg5 Sh5**

45.Ld2! Hvit har nå fått gjennomført planen sin og fokus er nå rettet mot å bytte bort svarts aktive brikker. **45...Ta4 46.De2 Ta2 47.De1 Sf4 48.Lxf4 exf4 49.Dh4** Bonden på f4-er dødsdømt og fortsatt er et mattangrep like om hjørnet. **49...De8 50.g6 Sh6 51.Dxf4 Te2** Den svarte tårnet fortsetter sin ensomme kamp, men hvit parerer angrepet enkelt. **52.Sg5 Da4 53.Dxd6 Dxc4**

Og nå, i typisk Leko-stil, istedenfor å avslutte med et knusende kongeangrep, velger han å avvikle til et sluttspill der svart er fullstendig sjanseløs. **54.Dd5+ Dxd5 55.Txd5 c4** Denne bonden kommer langt, men ikke langt nok. **56.Td7 c3 57.Se6 Tc8 58.Tgd1 58...Td2 58...Kh8** hadde ført til en artig avslutning. **59.Td8+ Txd8 60.Txd8+ Sg8 61.Sg5** med en ugardelig kvelermatt. **59.T1xd2 cxd2 60.Txd2** Med to bønder under og kun en halv sisterad å bevege seg på var mer enn nok til å Grischuk til å gi seg. **1-0**